

Προς: κα Νίκη Κεραμέως, Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων
κα Σοφία Ζαχαράκη, Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων

Αθήνα, 25/6/2020

**Αξιότιμη κυρία Υπουργέ,
Αξιότιμη κυρία Υφυπουργέ,**

Το ΔΣ του Πανελληνίου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση σας απευθύνει την παρούσα επιστολή, προκειμένου να σας εκθέσει τον έντονο προβληματισμό του για την πρόσφατη απόφαση του υπουργείου σας (ΥΑ 74181/Δ2/2020, ΦΕΚ 2338/Β/15/6/2020) με την οποία καθορίζεται το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων των ημερήσιων και εσπερινών λυκείων, και όπου, μεταξύ άλλων, καταργούνται τα καλλιτεχνικά μαθήματα επιλογής (Θεατρολογία, Μουσική, Εικαστικά). Τα μαθήματα αυτά είναι γνωστό ότι, σε όσα σχολεία μπορούσαν να υλοποιηθούν, ήταν εξαιρετικά αγαπητά και μάλιστα αναγκαία γιατί αποτελούσαν μια ανάσα για μαθητές και μαθήτριες στο ασφυκτικό πρόγραμμα του λυκείου. Επίσης, καταργήθηκε το υποχρεωτικό μάθημα «Ερευνητικές Δημιουργικές Δραστηριότητες», το οποίο έδινε δυνατότητα στα παιδιά της Α' και Β' τάξης του λυκείου να προσεγγίσουν το θέμα που είχαν επιλέξει αξιοποιώντας τεχνικές και εργαλεία από το θέατρο, τη μουσική, τα εικαστικά και τις τέχνες γενικότερα.

Η εν λόγω απόφαση φανερώνει μια τάση απαξίωσης και περιθωριοποίησης των τεχνών στο σχολείο, παρόλο που σύμφωνα με τη διεθνή επιστημονική τεκμηρίωση και εμπειρία, οι τέχνες αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την υγιή **προσωπική ανάπτυξη**, την **κοινωνική ενδυνάμωση** και την **πολιτισμική ενεργοποίηση** των παιδιών όλων των ηλικιών.

Με την επιστολή μας αυτή σας καλούμε να επανεξετάσετε τις επιλογές σας, να επανεκτιμήσετε τις σοβαρότατες επιπτώσεις που μπορεί να έχει η αποκοπή των παιδιών από τις τέχνες και να προβείτε άμεσα στις αναγκαίες θεσμικές αλλαγές στο Πρόγραμμα Σπουδών τόσο της πρωτοβάθμιας όσο και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που θα δίνουν στις τέχνες τη θέση που τους αξίζει στη ζωή των μαθητών και των μαθητριών.

Το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, το οποίο εκπροσωπούμε, με περισσότερα από 1000 μέλη σε όλη τη χώρα, εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων, καλλιτέχνες και θεατροπαιδαγωγούς, έχει πάνω από είκοσι χρόνια εμπειρίας και συνεχούς δράσης για την προώθηση του θεάτρου και των παραστατικών τεχνών στην εκπαίδευση. Με βάση την εμπειρία από τις ποικίλες δράσεις μας και τη συστηματική και αδιάλειπτη συνεργασία με εκπαιδευτικούς της πράξης, γνωρίζουμε από κοντά την ανάγκη των παιδιών και των εφήβων να εκφράσουν μέσα από τις τέχνες τις ανησυχίες τους, τις επιθυμίες τους, τα όνειρά τους, να βρουν και να αρθρώσουν τη δική τους φωνή. Άλλωστε, τα καλλιτεχνικά μαθήματα προσφέρουν μια μοναδική ευκαιρία στα παιδιά να έρθουν σε επαφή με την παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά, να καλλιεργήσουν τις ψυχοπνευματικές δυνάμεις τους, την παρατηρητικότητα, τη φαντασία, την κριτική σκέψη, την ενσυναίσθηση, να ενισχύσουν τον συναισθηματικό κόσμο τους, να εκφραστούν, να συνεργαστούν και να απολαύσουν μαζί τη χαρά της δημιουργίας.

Επιπλέον γνωρίζουμε ότι μέσα από το θέατρο στην εκπαίδευση τα παιδιά εκφράζονται καλλιτεχνικά και εισάγονται στην τέχνη του θεάτρου. Παράλληλα, μπορούν να διδάσκονται βιωματικά πολλά από τα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος και να διερευνούν δημιουργικά και κριτικά τον κόσμο μέσα στον οποίο ζουν. Το θέατρο στην εκπαίδευση σε όλες τις εκφάνσεις του είναι δραστηριότητα συλλογική, που εμπλέκει τα παιδιά σε ομαδική δημιουργία από την πρώτη στιγμή, και τους παρέχει ένα δομημένο και ταυτόχρονα ελεύθερο πλαίσιο, να προσεγγίσουν πολλά αμφιλεγόμενα ζητήματα, να κατανοήσουν και να επιλύσουν συγκρούσεις, να αναπτύξουν δεσμούς, αλλά και να εκτονώσουν δημιουργικά εσωτερικές τους εντάσεις, που ειδικά στην εφηβική ηλικία είναι συχνά πολύ μεγάλες.

Η σημασία των τεχνών στην εκπαίδευση έχει τονιστεί ήδη από τις αρχές του περασμένου αιώνα, από μεγάλους παιδαγωγούς του Εκπαιδευτικού Δημοτικισμού, όπως ο Αλέξανδρος Δελμούζος, ο Μανόλης Τριανταφυλλίδης, ο Θεόδωρος Κάστανος και ο Μίλτος Κουντουράς, ο οποίος μάλιστα έβαλε τις τέχνες και ειδικά το θέατρο στο κέντρο του Σχολείου της Δημιουργίας. Οι παιδαγωγοί αυτοί εφάρμοσαν μια ολιστική παιδαγωγική, τον καθολικό ανθρωπισμό, που επιδιώκει τη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων. Ανάλογη βαρύτητα στις τέχνες έδωσαν διαχρονικά σημαντικοί παιδαγωγοί, ψυχολόγοι και φιλόσοφοι της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας, τονίζοντας ότι οι τέχνες συνιστούν ένα αποτελεσματικό εργαλείο βιωματικής μάθησης, γιατί προσφέρουν ολιστική εμπειρία, εμπλέκοντας τους μαθητές συγχρόνως σωματικά, πνευματικά και συναισθηματικά. Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνονται και από τη σύγχρονη έρευνα, που έχει δείξει ότι οι τέχνες και ειδικά το δράμα/ θέατρο βοηθούν στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας και των βασικών δεξιοτήτων που απαιτούνται στην κοινωνία του 21^{ου} αιώνα¹.

Όπως γνωρίζετε, η χώρα μας, που έχει συνυπογράψει τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ν.2101/92), έχει δεσμευθεί να σέβεται και να προάγει το δικαίωμα όλων των παιδιών να συμμετέχουν πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή και να ενθαρρύνει την προσφορά κατάλληλων και ίσων ευκαιριών για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες (άρθρο 31). Αυτό οφείλει η πολιτεία να το κάνει κατ' εξοχήν μέσα από την εκπαίδευση, τον κύριο μηχανισμό κοινωνικοποίησης των παιδιών.

Η προάσπιση οποιασδήποτε μορφής τέχνης στην εκπαίδευση, άλλωστε, έχει κωδικοποιηθεί σε διεθνή κείμενα, όπως:

- **Ο Οδικός Χάρτης για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση (Roadmap for Arts Education, Λισσαβόνα, UNESCO, 2006)**, που υποστηρίζει ότι οι τέχνες πρέπει να αποτελούν σημαντικό και υποχρεωτικό μέρος του προγράμματος σπουδών των σχολείων,
- **Η Ατζέντα της Σεούλ**, που υιοθετήθηκε σε Διεθνές Συνέδριο της UNESCO το 2010 και αναγνωρίζει το δικαίωμα όλων σε μια ποιοτική εκπαίδευση σε κάθε μορφή τέχνης.
- **Η Διακήρυξη της Φραγκφούρτης (Συμμαχία για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση, 2019)**, που αποδεικνύει την άρρηκτη σύνδεση της καλλιέργειας των τεχνών στην εκπαίδευση με τη βιώσιμη ανάπτυξη.

---

¹Για παράδειγμα, η έρευνα ***Drama Improves Lisbon Key Competences in Education (DICE)*** έδειξε ότι οι μαθητές που ασχολήθηκαν με το θέατρο, αισθάνονταν πιο δημιουργικοί, είχαν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στην επικοινωνία, αποδείχτηκαν ικανότεροι στο να λύνουν προβλήματα και να διαχειρίζονται το άγχος, ήταν πολύ πιο ανεκτικοί απέναντι στο διαφορετικό και διέθεταν σε μεγαλύτερο βαθμό τη συνείδηση του ενεργού πολίτη, την ικανότητα για ενσυναίσθηση και την ικανότητα να τολμούν και να καινοτομούν.

Με βάση τα παραπάνω, το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση σας ζητά να ενεργήσετε άμεσα για την επαναφορά των καλλιτεχνικών μαθημάτων που καταργήθηκαν στο λύκειο, διασφαλίζοντας μάλιστα ότι όλοι οι μαθητές και όλες οι μαθήτριες θα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτά. Παράλληλα σας ζητούμε να μεριμνήσετε για την ισότιμη και συστηματική παρουσία όλων των τεχνών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Όλες οι τέχνες πρέπει να αποτελούν διακριτά γνωστικά αντικείμενα στο Πρόγραμμα Σπουδών καθώς και στο ωρολόγιο πρόγραμμα, αλλά και να συνδυάζονται στο πλαίσιο δημιουργικών εργασιών. Παράλληλα να αξιοποιούνται ως εργαλεία για αισθητική έκφραση, για βιωματική, ενεργητική και ομαδοσυνεργατική μάθηση και για κοινωνική παρέμβαση.

Οι τέχνες στην εκπαίδευση δεν είναι πολυτέλεια, δεν είναι ουτοπία, αλλά δικαίωμα και αναγκαιότητα, για ένα σχολείο της γνώσης, της χαράς και της δημιουργίας.

Πολυξένη Καραβίτου,

Πρόεδρος του Πανελληνίου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση

